

Glazbene preferencije prema modelu *MUSIC*: Povezanost s motivima slušanja glazbe i crtama ličnosti

Valnea Žauhar i Nikolina Levak

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, Rijeka, Hrvatska

---

Sažetak

U ovom je istraživanju provjereno replicira li se petofaktorska struktura Modela glazbenih preferencija *MUSIC* (Rentfrow, Goldberg i Levitin, 2011), čije dimenzije odražavaju preferencije prema blagoj, nepretencioznoj, sofisticiranoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi, na hrvatskom uzorku mladih. Također, ispitano je replicira li se trofaktorska struktura Inventara motiva slušanja glazbe (*Uses of Music Inventory, UMI*, Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007), koji uključuje emocionalno i kognitivno slušanje glazbe te slušanje glazbe u pozadini. Istraživanjem je ispitan odnos glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti. U prvom dijelu istraživanja 457 ispitanika (74.2 % ispitanica) prosječne dobi od 20 godina ispunilo je Inventar motiva slušanja glazbe te Petofaktorski inventar ličnosti (*Big Five Inventory, BFI*, Benet-Martinez i John, 1998). U drugom su dijelu istraživanja procjenjivali stupanj svidanja za 25 glazbenih isječaka (Rentfrow i sur., 2011) pomoću kojih se ispituju glazbene preferencije. Rezultati ovog istraživanja uputili su na zadovoljavajuću strukturu modela *MUSIC* kad se u ispitivanje glazbenih preferencija uključio 21 isječak. Također, zadovoljavajućom se pokazala i trofaktorska struktura Inventara motiva slušanja glazbe. Povezanosti glazbenih preferencija i motiva slušanja glazbe s crtama ličnosti uglavnom su replicirane. Crte ličnosti pridonijele su objašnjenju varijance glazbenih preferencija povrh dobi i spola, a kao samostalni prediktori uglavnom su se istaknule otvorenost i ekstraverzija. Uz crte ličnosti, motivi slušanja glazbe objasnili su preferencije prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi. Pri tome, emocionalno slušanje predviđalo je preferencije prema blagoj glazbi, dok je kognitivno slušanje bilo negativni prediktor iste. Kognitivno slušanje glazbe predviđalo je preferencije prema intenzivnoj glazbi, a isti je motiv slušanja glazbe bio negativni prediktor preferencija prema suvremenoj glazbi. Osim toga, preferencije prema suvremenoj glazbi pozitivno su predviđale i emocionalno slušanje glazbe i slušanje glazbe u pozadini.

Cljučne riječi: glazbene preferencije, model *MUSIC*, glazbeni isječci, motivi slušanja glazbe, ličnost

---

✉ Valnea Žauhar, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Sveučilišna avenija, 4, 51 000 Rijeka, Hrvatska. E-pošta: vzauhar@ffri.hr

Zahvale:

Zahvaljujemo Sandi Pletikosić Tončić na pomoći kod prevođenja Inventara motiva slušanja glazbe te Sanji Bradić i Nevi Ljuštini na pomoći oko prikupljanja podataka.

Uvod

Mladi navode slušanje glazbe kao jednu od najugodnijih aktivnosti (Upadhyay, Shukla, Tripathi i Agrawal, 2017). Pri tome se razlikuju u preferencijama prema vokalnoj ili instrumentalnoj, brzoy ili sporoy te glasnoj ili tihoy glazbi (npr. Rentfrow i Gosling, 2006). Razlike se opažaju i u preferencijama prema glazbi koja potiče emocije poput sreće i radosti, tuge i ljutnje (Schellenberg, Peretz i Vieillard, 2008), a pokazuje se i da se pojedinci identificiraju s glazbenim stilovima koji imaju određene socijalne konotacije (Tekman i Hortaçsu, 2002).

Istraživanju glazbenih preferencija može se pristupiti na više načina, pa se tako od ispitanika mogu tražiti procjene stupnja svidanja pojedinoga glazbenog stila (npr. Colley, 2008; Delsing, ter Bogt, Engels i Meeus, 2008; George, Stickle, Rachid i Wopnford, 2007; Habe, Dobrota i Reić Ercegovac, 2018; Rentfrow i Gosling, 2003) i/ili procjene svidanja netom odslušanih glazbenih isječaka (npr. Cattell i Anderson, 1953; Langmeyer, Guglhor-Rödan i Tarnai, 2012; Reić Ercegovac i Dobrota, 2011; Rentfrow i sur., 2011, 2012).

U istraživanjima glazbenih preferencija procjenjivanjem stupnja svidanja glazbenih stilova konzistentno se izdvajaju tri faktora (npr. Colley, 2008; Delsing i sur., 2008; Dunn, de Ruyter i Bouwhuis, 2011; George i sur., 2007; Schäfer i Sedlmeier, 2009). Jednog pretežno određuju umjetnička glazba i *jazz*, drugog *rock* i *heavy metal*, a trećeg *rap* i *hip-hop*. Ako se u istraživanjima koristila kantautorska glazba, nailazilo se i na četvrti faktor, koji većinom obuhvaća *country*. U dijelu istraživanja izdvajao se i dodatan faktor koji obuhvaća *new age* i elektroničku glazbu.

Rentfrow i Gosling (2003) ponudili su klasifikaciju glazbenih preferencija koja se ne temelji isključivo na glazbenim stilovima, već uključuje glazbene značajke koje stilove i podvrste stilova čine jedinstvenima (Schäfer i Melhorn, 2017). Utvrdili su četverofaktorsku strukturu glazbenih preferencija pri čemu jedan faktor obuhvaća refleksivnu i kompleksnu (*blues*, *jazz*, umjetnička glazba, *folk*), drugi intenzivnu i buntovnu (*rock*, alternativna glazba i *heavy metal*), treći optimističnu i konvencionalnu (*country*, filmska glazba, duhovna glazba, *pop*), a četvrti energičnu i ritmičnu glazbu (*rap/hip-hop*, *soul/funky*, elektronička glazba, *dance*).

Kasnije su Rentfrow i suradnici (2011) postavili multidimenzionalni okvir za istraživanje glazbenih preferencija polazeći od auditornih i psiholoških aspekata glazbe i utvrdili veću prikladnost petofaktorske strukture glazbenih preferencija. Preferencije su pritom ispitali pomoću procjena stupnja svidanja glazbenih isječaka pomno odabranih unutar većeg broja isječaka iz širokog spektra glazbenih stilova čija su auditorna (npr. brzo, glasno itd.) i psihološka obilježja (npr. agresivno, inteligentno, romantično itd.) procjenjivali nezavisni procjenjivači (za detaljan uvid u postupak odabira isječaka vidi Rentfrow i sur., 2011). Pretpostavili su da mjerenje glazbenih preferencija pomoću procjena svidanja glazbenih isječaka zahvaća suptilnije značajke same glazbe nego što to uspijevaju zahvatiti procjene čitavih glazbenih stilova.

Faktorske analize uputile su na strukturu glazbenih preferencija s pet ortogonalnih faktora, a analiza auditornih i psiholoških obilježja povezanih s glazbenim isječcima uputila je na svojstva koja definiraju svaki faktor, što omogućuje njihovu interpretaciju. Faktori koje su izdvojili odnose se na preferencije prema blagoj (engl. *Mellow*), nepretencioznoj (engl. *Unpretentious*), sofisticiranoj (engl. *Sophisticated*), intenzivnoj (engl. *Intense*) i suvremenoj (engl. *Contemporary*) glazbi. Prema početnim slovima svakoga od faktora na engleskom jeziku model glazbenih preferencija nazvali su *MUSIC*. Prema tom modelu blaga glazba opisana je kao romantična, opuštajuća i spora (npr. *soft rock, soul, r&b*). Nepretenciozna glazba uključuje različite stilove iskrene i autentične glazbe ili glazbe koju karakterizira mekoća zvuka kakvu se uobičajeno nalazi u kantautorskoj glazbi (npr. *rockabilly, country, pop*). Sofisticirana glazba opisuje se kao složena, inteligentna i umjetnička (npr. *blues, jazz, umjetnička glazba, gospel*). Intenzivna je glazba napeta, glasna i energična (npr. *rock, punk, alternativna glazba, heavy metal*), a suvremena je recentna i ritmična (npr. *rap, funk, reggae, elektronička glazba, europop*). Potrebno je napomenuti da su faktori koji se odnose na preferencije prema sofisticiranoj, nepretencioznoj i intenzivnoj glazbi slični faktorima dobivenima ispitivanjem preferencija prema glazbenim stilovima (Rentfrow i Gosling, 2003). Za razliku se od toga dio stilova koji ulaze u faktor energične i ritmične glazbe, kod ispitivanja preferencija pomoću glazbenih isječaka, rasporedio u faktor koji odgovara preferencijama prema blagoj glazbi (*soul, R&B*), a dio u faktor koji odražava preferencije prema suvremenoj glazbi (*rap, elektronička glazba, dance*). Iz navedenoga slijedi da se faktori proizašli iz ispitivanja preferencija korištenjem glazbenih isječaka barem djelomično podudaraju s faktorima koji se dobivaju ispitivanjem preferencija prema glazbenim stilovima. Ipak, rezultati istraživanja Rentfrowa i suradnika (2011) sugeriraju da struktura glazbenih preferencija nije isključivo pod utjecajem stilova, već je i pod utjecajem obrazaca obilježja kojima mogu biti zasićeni glazbeni brojevi unutar različitih stilova. Povrh toga, korištenjem glazbenih isječaka nadilaze se ograničenja povezana s ispitivanjem preferencija prema glazbenim stilovima iz razloga što ispitanici ne moraju poznavati pojedine stilove da bi mogli procijeniti stupanj svidanja pojedinog isječka. Petofaktorska struktura modela *MUSIC* replicirana je u kasnijim istraživanjima korištenjem različitih pristupa istraživanju (Nave i sur., 2018; Rentfrow i sur., 2012).

Glazbene su preferencije, također korištenjem različitih pristupa istraživanju, ispitane i kod mladih u Hrvatskoj (npr. Pavlović, Benaković, Prpa i Wertag, 2017; Reić Ercegovac i Dobrota, 2011), no model *MUSIC* za sada nije testiran. Reić Ercegovac i Dobrota (2011) su korištenjem procjena svidanja po jednoga glazbenog isječka za 15 glazbenih stilova preuzetih iz istraživanja Rentfrowa i Goslinga (2003) provjerile odgovaraju li dimenzije glazbenih preferencija u populaciji hrvatskih studenata onima utvrđenima na populaciji mladih s američkog područja. Utvrđena četverofaktorska struktura ponešto se razlikovala od originalne strukture, a odnosila se na preferencije prema kompleksnoj, konvencionalnoj, ritmično-plesnoj i instrumentalno-refleksivnoj glazbi. U kasnijem istraživanju, kojim su uspoređene

glazbene preferencije hrvatskih i slovenskih studenata, a u kojem se koristio upitnik s 21 glazbenim stilom (uključujući po tri predstavnika svakog glazbenog stila), dobivena je petofaktorska struktura (Habe i sur., 2018). Dio je izdvojenih faktora djelomično (misaona i kompleksna glazba, energična i ritmična glazba) ili u potpunosti (intenzivna i buntovna glazba) odgovarao faktorima koje navode Rentfrow i Gosling (2003), dok su se izdvojila i dva specifična faktora (*Slo Yugo Pop* te tradicionalna i suvremena etno-glazba). Još jedno istraživanje glazbenih preferencija na uzorku hrvatskih studenata proveli su Pavlović i suradnice (2017). Dizajnirali su upitnik sa šest stilova koji se uobičajeno koriste u istraživanjima (*metal, rock, rap, pop, zabavna, moderna klasika*) te njima pridodali i turbofolk zbog njegove popularnosti u hrvatskom društvu. Uz svaki stil naveli su po tri predstavnika toga stila, a ispitanici su procjenjivali stupanj sviđanja i čestinu slušanja svakog stila te odredili sklonost odlaska na koncert predstavnika toga stila. Rezultati istraživanja uputili su na sedam međusobno povezanih faktora koji su odgovarali ispitanim glazbenim stilovima.

Povezanost glazbenih preferencija i crta ličnosti

U recentnoj su metaanalizi Schäfer i Melhorn (2017) ispitali povezanost glazbenih preferencija i crta ličnosti. Stilove korištene u 28 istraživanja kategorizirali su prema dimenzijama modela *MUSIC* (Rentfrow i sur., 2011) jer se, kako su naveli, radi o trenutno najelaboriranijem pristupu glazbenim preferencijama. Schäfer i Melhorn (2017) su metaanalizom pokazali da je ekstraverzija povezana s preferencijama prema suvremenoj glazbi, otvorenost s preferencijama prema blagoj, sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi, a ugodnost s preferencijama prema nepretencioznoj glazbi. Ovi nalazi većinom odgovaraju rezultatima o kojima su izvijestili Bonneville-Roussy, Rentfrow, Xu i Potter (2013), no oni su dodatno pronašli i nisku pozitivnu povezanost otvorenosti i preferencija prema suvremenoj glazbi, te nisku negativnu povezanost savjesnosti i preferencija prema intenzivnoj glazbi. Nave i suradnici (2018) u svom su istraživanju potvrdili povezanost otvorenosti i preferencija prema sofisticiranoj glazbi, no upozorili su i na negativne povezanosti otvorenosti i preferencija prema blagoj i suvremenoj glazbi. Također, uputili su i na pozitivnu povezanost ekstraverzije i nepretenciozne glazbe.

Povezanosti glazbenih preferencija i crta ličnosti u opisanim su se istraživanjima kretale u rasponu od niskih do umjerenih, o čemu su Schäfer i Melhorn (2017) kritički raspravljali. Navedeno upućuje na potrebu za istraživanjem dodatnih čimbenika koji sudjeluju u opisivanju glazbenih preferencija (Greenberg i sur., 2016; Langmeyer i sur., 2012), a odnose se, primjerice, na motive za slušanjem glazbe (Schäfer i Melhorn, 2017; Vella i Mills, 2017).

Motivi slušanja glazbe

Mladi glazbu koriste u različite svrhe, kao distrakciju od problema s kojima se susreću (Behne, 1997), kao sredstvo za regulaciju raspoloženja, s ciljem smanjivanja usamljenosti, upravljanja vlastitim identitetom i kreiranja slike o sebi kojom se predstavljaju u javnosti (npr. North, Hargreaves i O'Neill, 2000; Rentfrow i Gosling, 2006, 2007).

S ciljem ispitivanja kako studenti koriste i slušaju glazbu te povezanosti crta ličnosti i inteligencije s različitim motivima i načinima na koje glazba može biti korištena u svakodnevnom životu, Chamorro-Premuzic i Furnham (2007) razvili su Inventar motiva slušanja glazbe (*Uses of Music Inventory, UMI*, za detaljan opis postupka razvoja upitnika vidi Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007), koji se sastoji od 15 tvrdnji. Analizom glavnih komponenata s kosokutnom rotacijom izdvojila su se tri faktora. Jedan je faktor emocionalno slušanje glazbe i odnosi se na mjeru u kojoj pojedinci glazbu koriste s ciljem regulacije emocija. Racionalno ili kognitivno slušanje glazbe interpretira se kao pokazatelj stupnja u kojem pojedinci glazbu slušaju refleksivno ili analitički usmjeravajući se na kvalitetu izvedbe, analizirajući strukturu skladbe ili razmatrajući dionice odsvirane različitim instrumentima. Treći faktor jest slušanje glazbe u pozadini, odnosno mjera u kojoj pojedinac sluša, tolerira i uživa u glazbi dok radi, uči, druži se ili obavlja druge zadatke. U skladu s time visok rezultat na ovoj supskali upućuje na visoku vjerojatnost korištenja glazbe kao pozadinskog podražaja niske razine distraktibilnosti. Ukupna je količina objašnjene varijance iznosila 45 %, a sva su tri faktora bila umjereno povezana. Kognitivno je slušanje bilo negativno povezano s emocionalnim slušanjem i slušanjem glazbe u pozadini, koji su međusobno bili pozitivno povezani. Pouzdanost supskala kretala se od umjerene do visoke ($\alpha = .76 - .85$). U navedenom je istraživanju kognitivno slušanje bilo pozitivno povezano s otvorenošću, sklonošću k intelektualnom angažmanu i inteligencijom, dok je emocionalno slušanje bilo pozitivno povezano s neuroticizmom, a negativno sa savjesnošću i ekstraverzijom.

Inventar motiva slušanja glazbe u daljnjim je istraživanjima pokazao konzistentnu strukturu i umjerenu, ali većinom zadovoljavajuću pouzdanost (Chamorro-Premuzic, Fagan i Furnham, 2010; Chamorro-Premuzic, Swami i Cermakova, 2012), a preveden je na španjolski (Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet, Furnham i Muro, 2009) i malezijski jezik (Chamorro-Premuzic, Swami, Furnham i Maakip, 2009). Kasnija su istraživanja (Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic i sur., 2012; Vella i Mills, 2017) potvrdila pozitivnu povezanost između kognitivnog slušanja i otvorenosti te emocionalnog slušanja i neuroticizma. Ekstraverzija je u dijelu istraživanja (npr. Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009) bila pozitivno povezana s emocionalnim slušanjem i sa slušanjem glazbe u pozadini, dok su kod drugih istraživanja te povezanosti izostale (Vella i Mills, 2017).

Povezanost glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti

Istraživanja povezanosti glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti za sada su malobrojna (Chamorro-Premuzic i sur., 2010; Vella i Mills, 2017). Chamorro-Premuzic i suradnici (2010) ispitali su preferencije pomoću glazbenih isječaka koji se mogu kategorizirati u terminima dimenzija Inventara motiva slušanja glazbe na radosnu, tužnu, kompleksnu i pozadinsku glazbu. U njihovu je istraživanju otvorenost predviđala preferencije prema kompleksnoj glazbi, a ekstraverzija preferencije prema radosnoj glazbi. Osim toga, slušanje glazbe u pozadini predviđalo je preferencije prema pozadinskoj i radosnoj glazbi, dok je emocionalno slušanje glazbe predviđalo preferencije prema tužnoj glazbi. Suprotno očekivanjima kognitivno slušanje nije predviđalo preferencije prema kompleksnoj glazbi, kao što ni emocionalno slušanje nije predviđalo preferencije prema radosnoj glazbi.

Ispitujući odnose glazbenog obrazovanja, optimizma, percipiranog stresa, motiva slušanja glazbe i glazbenih preferencija, Getz, Marks i Roy (2014) također su pokazali da motivi slušanja glazbe mogu objasniti glazbene preferencije povrh ostalih navedenih varijabli. Preciznije, kognitivno slušanje predviđalo je preferencije prema intenzivnoj i buntovnoj te refleksivnoj i kompleksnoj glazbi, a isti je motiv slušanja glazbe bio negativan prediktor preferencija prema energičnoj i ritmičnoj te optimističnoj i konvencionalnoj glazbi. Emocionalno slušanje predviđalo je preferencije prema optimističnoj i konvencionalnoj glazbi, što nije u skladu s nalazima Chamorro-Premuzica i suradnika (2010), a slušanje glazbe u pozadini predviđalo je preferencije prema refleksivnoj i kompleksnoj glazbi.

U novijem su istraživanju Vella i Mills (2017) uputili na negativnu povezanost kognitivnog slušanja i preferencija prema optimističnoj i konvencionalnoj glazbi te pozitivnu povezanost kognitivnog slušanja i preferencija prema kompleksnoj i refleksivnoj glazbi. Osim toga, kognitivno je slušanje djelomično moderiralo odnos između otvorenosti i preferencija prema kompleksnoj i refleksivnoj glazbi.

Uzevši u obzir navedene rezultate, razvidno je da je vezu između motiva slušanja glazbe i glazbenih preferencija potrebno dodatno istražiti.

Ciljevi i hipoteze ovog istraživanja

Cilj je ovog istraživanja bio ispitati repliciraju li se petofaktorska struktura Modela glazbenih preferencija *MUSIC* (Rentfrow i sur., 2011) i trofaktorska struktura Inventara motiva slušanja glazbe (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007) na hrvatskom uzorku mladih. Uzevši u obzir da se model *MUSIC* pokazao primjenjivim na različitim uzorcima (Nave i sur., 2018; Rentfrow i sur., 2012) te polazeći od pretpostavke da korišteni glazbeni isječci pripadaju zapadnjačkoj glazbi kojoj su ispitanici ovog istraživanja također izloženi, očekivano je da će se petofaktorska struktura glazbenih preferencija replicirati. Također, polazeći od pretpostavke da se Inventar motiva slušanja glazbe dosad replicirao na uzorcima

mladih iz različitih govornih područja (Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009), očekivano je da će biti primjeren i za ispitivanje ovog uzorka.

Nadalje, cilj je ovog istraživanja bio ispitati odnos glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti. Vodeći se rezultatima metaanalize Schäfera i Melhornove (2017) očekivana je pozitivna povezanost ekstraverzije i preferencija prema suvremenoj glazbi te otvorenosti i preferencija prema blagoj, sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi. Očekivana je i pozitivna povezanost ugodnosti i preferencija prema nepretencioznoj glazbi. Što se tiče povezanosti motiva slušanja glazbe i crta ličnosti, a polazeći od rezultata prethodnih istraživanja (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic i sur., 2012; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009), očekivana je pozitivna povezanost otvorenosti i kognitivnog slušanja glazbe te neuroticizma i emocionalnog slušanja glazbe.

Konačno, cilj je ovog istraživanja bio ispitati sudjeluju li i u kojoj mjeri motivi slušanja glazbe u objašnjenju glazbenih preferencija povrh crta ličnosti. Polazeći od nalaza Chamorro-Premuzica i suradnika (2010) očekivano je da će emocionalno slušanje glazbe predviđati preferencije prema blagoj glazbi jer ona može biti tužnog ugođaja i sporog tempa, što odgovara tužnoj glazbi korištenoj u njihovom istraživanju. S druge strane, u skladu s nalazima Getz i suradnika (2014) očekivano je da će kognitivno slušanje biti negativan prediktor preferencija prema blagoj glazbi. Naime, stilovi poput *soft rock* i *r&b*-glazbe koji se u četverofaktorskoj strukturi uz druge stilove povezuju unutar faktora koji odražava preferencije prema energičnoj i ritmičnoj glazbi, u modelu *MUSIC* izdvajaju se u faktor koji odražava preferencije prema blagoj glazbi. Nadalje, u skladu s nalazima Getz i suradnika (2014) očekivano je da će emocionalno slušanje glazbe predviđati preferencije prema nepretencioznoj glazbi, a kognitivno slušanje preferencije prema intenzivnoj glazbi. S obzirom na to da su u ovom istraživanju korištene slične varijable kao u istraživanju Chamorro-Premuzica i suradnika (2010), nije očekivano da će kognitivno slušanje glazbe pridonijeti objašnjenju preferencija prema sofisticiranoj glazbi povrh crta ličnosti ili, preciznije, otvorenosti. Ipak, očekivana je povezanost kognitivnog slušanja glazbe i preferencija prema sofisticiranoj glazbi (Vella i Mills, 2017). Konačno, u skladu s nalazima Getz i suradnika (2014) očekivano je da će kognitivno slušanje biti negativan prediktor preferencija prema suvremenoj glazbi.

Metoda

Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo 457 ispitanika (74.2 % ispitanica) prosječne dobi od 20.27 godina ($SD = 3.08$). U uzorku su u podjednakom udjelu zastupljeni studenti

Sveučilišta u Rijeci ($N = 243$; 74.1 % studentica) i učenici završnih razreda srednjih škola iz Rijeke, Opatije i Pazina ($N = 214$; 74.3 % učenica). Većina je ispitanika bez glazbenog obrazovanja (71 %), no dio se ispitanika amaterski bavi glazbom (9.2 %). Dio je ispitanika završio osnovnu glazbenu školu (17.7 %), a minimalan je udio ispitanika koji su završili srednju glazbenu školu (1.5 %) ili glazbenu akademiju (0.4%).

Instrumentarij

Upitnik općih podataka uključivao je pitanja o dobi, spolu i razini redovnog i glazbenog obrazovanja.

Glazbene preferencije mjerene su procjenama sviđanja glazbenih isječaka koji su preuzeti iz istraživanja Rentfrowa i suradnika (2011, Studija 3, Tablica 3. sadrži popis isječaka uz navedenu pripadnost pojedinog isječka određenom glazbenom stilu). Korišteno je 25 isječaka u trajanju od 15 sekundi (nazivi skladbi navedeni su u Tablici 1.). Procjene sviđanja pojedinih isječaka ispitanici su davali na protokolima za odgovore na kojima su osim rednih brojeva prezentiranih isječaka stajale i skale procjena sviđanja od pet stupnjeva. Pri tome, 1 je značilo da im se isječak *uopće ne sviđa*, a 5 da im se isječak *u potpunosti sviđa*.

Inventar motiva slušanja glazbe (Uses of Music Inventory, UMI, Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007) najprije su s engleskog na hrvatski jezik nezavisno prevele autorice ovog rada, nakon čega ga je s hrvatskog na engleski jezik prevela nezavisna prevoditeljica. Neslaganja u prijevodima raspravljena su i usklađena. Ovaj upitnik ispituje ciljeve ili motive slušanja glazbe. Sastoji se od 15 tvrdnji (sve tvrdnje prikazane su u Tablici 3.), a po pet tvrdnji čini jednu supskalu. Jedna supskala mjeri emocionalno slušanje glazbe, druga kognitivno ili analitičko slušanje glazbe, a treća slušanje glazbe u pozadini. Za svaku su tvrdnju ispitanici na skali Likertova tipa od pet stupnjeva procjenjivali u kojoj se mjeri s njome slažu, pri čemu je 1 značilo da se *uopće ne slažu*, a 5 da se *u potpunosti slažu*.

Petofaktorski inventar ličnosti (Big Five Inventory, BFI, Benet-Martinez i John, 1998) mjeri ekstraverziju, ugodnost, savjesnost, neuroticizam i otvorenost. Sastoji se od 44 čestice. Za svaku česticu ispitanici su procjenjivali u kojoj se mjeri slažu da se ona odnosi na njih. Procjenu su iznosili na skali Likertova tipa od pet stupnjeva, pri čemu je 1 značilo da se *uopće ne slažu*, a 5 da se *u potpunosti slažu*. Ovaj je upitnik validiran na hrvatskoj populaciji te su dobivene odgovarajuće pouzdanosti supskala (Kardum, Gračanin i Hudek-Knežević, 2006). U ovom su istraživanju dobivene sljedeće pouzdanosti: ekstraverzija, $\alpha = .79$; ugodnost, $\alpha = .77$; savjesnost, $\alpha = .84$; neuroticizam, $\alpha = .82$; otvorenost, $\alpha = .84$.

Postupak

Istraživanje se sastojalo od dva dijela i provedeno je na Filozofskom fakultetu u Rijeci, u Gimnaziji Eugena Kumičića u Opatiji i u Gimnaziji i strukovnoj školi Jurja Dobrile u Pazinu. Ispitanici su prvom dijelu istraživanja pristupili u grupama od 15 do 50 ispitanika, dok su drugom dijelu istraživanja pristupili u grupama od 10 do 20 ispitanika.

U prvom dijelu istraživanja primijenjeno je više upitničkih mjera, a u ovom su radu prikazani rezultati za Petofaktorski inventar ličnosti i Inventar motiva slušanja glazbe.

U drugom dijelu istraživanja ispitanicima je audiosnimkom prezentirano 25 glazbenih isječaka, svaki u trajanju od 15 sekundi. Za potrebe ovog istraživanja stvorena su četiri slučajna redosljeda prezentacije isječaka. Nakon slušanja svakog isječaka zadatak je ispitanika bio procijeniti stupanj sviđanja netom odslušanog isječaka na skali od 1 do 5. Pri tome, 1 je značilo da mu se isječak *uopće ne sviđa*, a 5 da mu se isječak *jako sviđa*.

Rezultati

Faktorska struktura modela glazbenih preferencija MUSIC

S ciljem provjere faktorske strukture Modela glazbenih preferencija *MUSIC* provedena je konfirmatorna faktorska analiza u programu AMOS 26.0. Prvo je testirana hipoteza o petofaktorskoj strukturi modela (pet faktora odnosi se na preferencije prema blagoj, nepretencioznoj, sofisticiranoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi) uključujući 25 glazbenih isječaka (Rentfrow i sur., 2011). Slaganje podataka s modelom provjereno je hi-kvadrat testom, no s ciljem smanjivanja utjecaja veličine uzorka, hi-kvadrat test podijeljen je sa stupnjevima slobode (engl. *normed chi-square*, NC). Preporuke što se može smatrati prikladnim modelom razlikuju se, pa prema slobodnijem kriteriju NC mora biti manji od 5 (Bollen i Long, 1993), a prema strožem kriteriju manji od 3 (Kline, 2005) da bi se model smatrao prikladnim. Slaganje podataka s modelom provjereno je i pokazateljima NFI (engl. *normed fit indeks*), CFI (engl. *comparative fit indeks*), RMSEA (engl. *root mean square error of approximation*) i SRMR (engl. *standardized root mean square residual*). Smatra se da je model potpuno prikladan ako su pokazatelji NFI i CFI jednaki ili veći od .90, RMSEA jednak ili manji od .06, a SRMR jednak ili manji od .08 (Hu i Bentler, 1998).

Petofaktorska struktura s uključenih 25 glazbenih isječaka pokazala se neprikladnom i kada je testirana hipoteza o ortogonalnosti faktora ($\chi^2_{[275]} = 1599.75$, $p < .001$; NC = 5.82; NFI = .65; CFI = .685; RMSEA = .10; SRMR = .14) i kada su dozvoljene korelacije među faktorima ($\chi^2_{[265]} = 1320.91$, $p < .001$; NC = 4.99;

NFI = .71; CFI = .75; RMSEA = .09; SRMR = .10). Međutim, kad su se iz analize isključila četiri isječka s najnižim faktorskim zasićenjima (Tablica 1.), testirani model s dozvoljenim korelacijama među faktorima pokazao se prikladnijim ($\chi^2_{[179]} = 813.72, p < .001; NC = 4.55; NFI = .78; CFI = .82; RMSEA = .09; SRMR = .08$). Iako svi prikazani pokazatelji nisu dostigli preporučene vrijednosti, ako se u obzir uzmu blaži kriteriji procjene prikladnosti modela, opravdano je strukturu mjera glazbenih preferencija koje uključuju procjene svidanja glazbenih isječaka konceptualizirati kroz pet međusobno povezanih faktora. Faktorska zasićenja za 25 glazbenih isječaka i za 21 glazbeni isječak te korelacije među latentnim faktorima u finalnoj konfirmatornoj faktorskoj analizi prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1.

Faktorska zasićenja za glazbene isječke u dvije konfirmatorne faktorske analize te korelacije među latentnim faktorima u finalnoj konfirmatornoj faktorskoj analizi

Skladba	Dimenzije glazbenih preferencija				
	sofisticirana glazba	intenzivna glazba	suvremena glazba	blaga glazba	nepreten- ciozna glazba
<i>Seltzer, Do I Drink Too Much?</i>	.67	.64			
<i>Sonata A Major</i>	.69	.74			
<i>Who Are You?</i>	.56	.54			
<i>La Trapera</i>	.63	.60			
<i>La Wally</i>	.71	.69			
<i>I Was Wrong</i>	.66	.67			
<i>Let's Love</i>	.47				
<i>Death Before Dishonor</i>		.83	.82		
<i>Face the Failure</i>		.83	.83		
<i>White Knuckles</i>		.76	.75		
<i>Johnny Fly</i>		.72	.73		
<i>Falling Down</i>		.74	.74		
<i>Immaculate</i>			.73	.72	
<i>Get the Party Started</i>			.64	.74	
<i>Thankful</i>			.55	.48	
<i>Sexy</i>			.53	.52	
<i>Safety</i>			.49		
<i>The Way It Goes</i>			.47		
<i>She Walks</i>				.64	.41
<i>Sweet Scene</i>				.60	.41
<i>Children of Spring</i>				.63	.96
<i>That's Not Rockabilly</i>					.71
<i>Carrots and Grapes</i>					.73
<i>I'm Already Over You</i>					.55
<i>Praying for Time</i>					.41
					.34

Skladba	Dimenzije glazbenih preferencija				
	sofisticirana glazba	intenzivna glazba	suvremena glazba	blaga glazba	nepretenciozna glazba
Dimenzije glazbenih preferencija					
intenzivna glazba	.14				
suvremena glazba	-.09	.07			
blaga glazba	.67***	-.06	-.14		
nepretenciozna glazba	.43***	.37***	-.01	.20	

Napomena: Redoslijed skladbi zadržan je kao u radu Rentfrowa i sur. (2011) radi lakše usporedivosti. Za svaku dimenziju glazbenih preferencija prikazana su faktorska zasićenja dobivena u konfirmatornoj faktorskoj analizi s 25 isječaka (prvi stupac) i 21 isječkom (drugi stupac). Sva su faktorska zasićenja značajna na razini $p < .001$; *** $p < .001$.

Iz tablice je moguće primijetiti da su preferencije prema sofisticiranoj glazbi bile visoko pozitivno povezane s preferencijama prema blagoj glazbi, a umjereno s preferencijama prema nepretencioznoj glazbi. Umjereno su pozitivno povezane bile i preferencije prema intenzivnoj i nepretencioznoj glazbi.

U Tablici 2. prikazani su deskriptivni podaci i pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za svaku dimenziju glazbenih preferencija za cijeli uzorak. Iz tablice je vidljivo da su se pouzdanosti kretale od umjerenih do visokih. U tablici su prikazani i deskriptivni podaci s obzirom na spol ispitanika kao i rezultati t -testova za nezavisne uzorke kojima su uspoređene preferencije za pojedinu vrstu glazbe kod žena i muškaraca.

Tablica 2.

Deskriptivni podaci i pouzdanosti dimenzija glazbenih preferencija modela MUSIC te rezultati t-testova za usporedbe glazbenih preferencija žena i muškaraca

Dimenzije glazbenih preferencija	cijeli uzorak			žene		muškarci		usporedba glazbenih preferencija Ž i M		
	<i>N</i>	<i>M</i> (<i>SD</i>)	α	<i>N</i>	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>N</i>	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
blaga glazba	456	3.37 (0.90)	.66	339	3.51 (0.85)	117	2.96 (0.92)	5.93	454	< .001
nepretenciozna glazba	457	3.29 (0.92)	.66	339	3.27 (0.94)	118	3.35 (0.83)	0.78	455	> .05
sofisticirana glazba	457	3.22 (0.86)	.82	339	3.23 (0.86)	118	3.19 (0.87)	0.45	455	> .05
intenzivna glazba	457	3.02 (1.08)	.88	339	2.93 (1.06)	118	3.27 (1.12)	2.97	455	< .01
suvremena glazba	457	2.81 (0.91)	.72	339	2.80 (0.93)	118	2.84 (0.85)	0.39	455	> .05

Dobivene su spolne razlike u preferencijama prema blagoj i intenzivnoj glazbi. Žene su procjenjivale da im se blaga glazba sviđa više nego muškarcima, dok su

muškarci procjenjivali da im se intenzivna glazba sviđa više nego ženama. Na cijelom su uzorku utvrđene značajne pozitivne povezanosti dobi i preferencija prema blagoj, nepretencioznoj, sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi (raspon od $r = .19$ do $r = .27$, svi $p < .01$). Uzevši u obzir navedene povezanosti i razlike, kasnije su analize provedene uz kontrolu dobi i spola.

Faktorska struktura Inventara motiva slušanja glazbe

S ciljem provjere faktorske strukture Inventara motiva slušanja glazbe provedena je konfirmatorna faktorska analiza. Testirana je hipoteza o trofaktorskoj strukturi s faktorima koji se odnose na emocionalno i kognitivno slušanje glazbe te slušanje glazbe u pozadini, među kojima su dozvoljene korelacije. Uzevši u obzir blaže kriterije procjene prikladnosti modela kod dijela pokazatelja, rezultati analize uputili su na zadovoljavajuću strukturu ($\chi^2_{[87]} = 301.63$, $p < .001$; NC = 3.47; NFI = .78; CFI = .83; RMSEA = .07; SRMR = .08). Faktorska zasićenja i korelacije među faktorima prikazane su u Tablici 3.

Tablica 3.

Faktorska zasićenja za čestice Inventara motiva slušanja glazbe i korelacije među latentnim faktorima u konfirmatornoj faktorskoj analizi

Tvrdnje iz Inventara motiva slušanja glazbe	Dimenzije motiva slušanja glazbe		
	ES	KS	SP
Slušanje glazbe doista utječe na moje raspoloženje.	.63		
Nisam jako nostalgican/na kad slušam stare pjesme koje sam običavao/la slušati (R).	.25		
Kad god se želim osjećati sretno, slušam <i>sretnu</i> pjesmu.	.51		
Kad slušam tužne pjesme, osjećam se veoma emocionalno.	.69		
Gotovo svako sjećanje koje imam povezano je s nekom pjesmom.	.54		
Često uživam analizirajući složene glazbene kompozicije.		.70	
Rijetko mi se sviđa neka pjesma ako se ne divim tehnici glazbenika koji ju izvode.		.51	
Ne volim slušati <i>pop</i> -glazbu jer je ona vrlo primitivna.		.31	
Dok slušam glazbu radije se na nju koncentriram, nego da se uz nju opuštam.		.67	
Slušanje glazbe za mene je intelektualno iskustvo.		.74	
Uživam slušati glazbu dok radim.			.70
Glazba je veoma ometajuća, stoga kad god učim, trebam tišinu (R).			.45
Ako ne slušam glazbu dok nešto radim, često se dosađujem.			.70
Uživam slušati glazbu na društvenim događanjima.			.27
Često se osjećam vrlo usamljeno ako ne slušam glazbu.			.48
Dimenzije motiva slušanja glazbe			
KS	.20		
SP	.37***	.15	

Napomena: ES = emocionalno slušanje glazbe; KS = kognitivno slušanje glazbe; SP = slušanje glazbe u pozadini; (R) = rekodirana čestica. Sva su faktorska zasićenja značajna na razini $p < .001$; *** $p < .001$.

Jedina značajna korelacija među latentnim faktorima dobivena je između emocionalnog slušanja glazbe i slušanja glazbe u pozadini.

U Tablici 4. prikazani su deskriptivni podaci i pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za cijeli uzorak za svaku supskalu motiva slušanja glazbe. Iz tablice je moguće uočiti da su pouzdanosti supskala umjerene. Povrh toga, u tablici su prikazani i deskriptivni podaci s obzirom na spol ispitanika kao i rezultati *t*-testova za nezavisne uzorke kojima su uspoređeni motivi slušanja glazbe kod žena i muškaraca. Značajne su spolne razlike dobivene za sve supskale. Žene su pritom motiviranije od muškaraca glazbu slušati emocionalno i u pozadini, dok su muškarci motiviraniji nego žene glazbu slušati kognitivno. Na cijelom su uzorku utvrđene i značajne povezanosti između supskale slušanja glazbe u pozadini i dobi ($r = -.20, p < .01$). Ponovno, uzevši u obzir navedene povezanosti i razlike, daljnje su analize provedene uz kontrolu dobi i spola.

Tablica 4.

Deskriptivni podaci i pouzdanosti supskala Inventara motiva slušanja glazbe te rezultati t-testova za usporedbe motiva slušanja glazbe žena i muškaraca

Dimenzije motiva slušanja glazbe	cijeli uzorak			žene		muškarci		usporedba motiva slušanja glazbe Ž i M		
	<i>N</i>	<i>M (SD)</i>	<i>α</i>	<i>N</i>	<i>M (SD)</i>	<i>N</i>	<i>M (SD)</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
ES	453	3.65 (0.70)	.63	337	3.78 (.64)	116	3.29 (0.73)	6.81	451	< .001
KS	455	2.27 (0.77)	.72	337	2.20 (0.75)	118	2.46 (0.81)	3.16	453	< .01
SP	457	3.76 (0.76)	.63	339	3.82 (0.73)	118	3.58 (0.81)	3.01	455	< .01

Napomena: ES = emocionalno slušanje glazbe; KS = kognitivno slušanje glazbe; SP = slušanje glazbe u pozadini.

Odnos glazbenih preferencija, motiva za slušanjem glazbe i crta ličnosti

S ciljem ispitivanja odnosa glazbenih preferencija, motiva za slušanjem glazbe i dimenzija ličnosti izračunate su parcijalne korelacije (Tablica 5.). Uz kontrolu dobi i spola, dobivene su niske pozitivne povezanosti preferencija prema nepretencioznoj glazbi s preferencijama prema blagoj, sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi. Preferencije prema blagoj i sofisticiranoj glazbi međusobno su bile umjereno pozitivno povezane. Dimenzije motiva slušanja glazbe međusobno su bile nisko pozitivno povezane.

Emocionalno slušanje glazbe bilo je pozitivno povezano s preferencijama prema blagoj, sofisticiranoj i suvremenoj glazbi, kognitivno slušanje s preferencijama prema sofisticiranoj i intenzivnoj glazbi, a slušanje glazbe u pozadini s preferencijama prema svim vrstama glazbe osim s preferencijom prema nepretencioznoj glazbi. Povezanosti su pritom većinom bile niske.

Što se tiče povezanosti crta ličnosti i glazbenih preferencija, dobivena je niska negativna povezanost neuroticizma i preferencija prema nepretencioznoj glazbi te

ekstraverzije i preferencija prema intenzivnoj glazbi. Ekstraverzija je bila i nisko pozitivno povezana s preferencijama prema suvremenoj glazbi. Otvorenost je bila nisko pozitivno povezana s preferencijama prema blagoj, nepretencioznoj i intenzivnoj glazbi, a umjereno s preferencijom prema sofisticiranoj glazbi. Savjesnost je bila nisko negativno povezana s preferencijama prema intenzivnoj i suvremenoj glazbi, a ugodnost nisko pozitivno povezana s preferencijama prema blagoj glazbi.

Od povezanosti crta ličnosti i motiva za slušanjem glazbe dobivena je niska pozitivna povezanost neuroticizma s emocionalnim slušanjem glazbe i slušanjem glazbe u pozadini, zatim niska negativna povezanost ekstraverzije i kognitivnog slušanja glazbe te pozitivna povezanost otvorenosti sa sva tri motiva slušanja glazbe. Korelacije su se pritom kretale u rasponu od niskih do umjerenih.

Tablica 5.

Interkorelacije dimenzija glazbenih preferencija i motiva slušanja glazbe te povezanosti dimenzija glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i dimenzija ličnosti Petofaktorskog modela (uz kontrolu dobi i spola)

	Dimenzije glazbenih preferencija					Dimenzije motiva slušanja glazbe		
	blaga glazba	nepretenciozna glazba	sofisticirana glazba	intenzivna glazba	suvremena glazba	ES	KS	SP
blaga glazba		.24**	.39**	.01	.05	.23**	.01	.12*
nepretenciozna glazba			.28**	.20**	.01	-.02	.04	.03
sofisticirana glazba				.09	.01	.10*	.22**	.13**
intenzivna glazba					.04	.02	.28**	.12*
suvremena glazba						.13**	-.09	.13**
ES							.16**	.24**
KS								.15**
SP								
Dimenzije Petofaktorskog modela								
neuroticizam	-.01	-.15**	-.05	.06	-.06	.14**	.08	.12*
ekstraverzija	-.06	.01	-.01	-.13**	.13**	.06	-.10*	.07
otvorenost	.14**	.14**	.42**	.24**	.04	.24**	.39**	.15**
savjesnost	.09	.06	.08	-.10*	-.11*	-.02	.04	-.08
ugodnost	.10*	.08	.03	-.04	.06	.06	.00	.03

Napomena: ES = emocionalno slušanje glazbe; KS = kognitivno slušanje glazbe; SP = slušanje glazbe u pozadini. * $p < .05$; ** $p < .01$.

Nadalje, s ciljem utvrđivanja objašnjavaju li motivi za slušanjem glazbe glazbene preferencije povrh crta ličnosti, provedene su hijerarhijske regresijske analize (Tablica 6.). U prvom su koraku unesene kontrolne varijable, u drugom crte

ličnosti, a u trećem motivi slušanja glazbe. Iz tablice je razvidno da su povrh crta ličnosti, motivi slušanja glazbe objasnili preferencije prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi. Ukupne količine objašnjene varijance kretale su se od 8 % za preferenciju prema suvremenoj glazbi do 26 % za preferenciju prema sofisticiranoj glazbi.

Tablica 6.

Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza za pojedine dimenzije glazbenih preferencija

Prediktorske varijable	Dimenzije glazbenih preferencija					
	blaga glazba	nepretenciozna glazba	sofisticirana glazba	intenzivna glazba	suvremena glazba	
1. korak	spol	-.29***	.01	-.05	.11*	.02
	dob	.21***	.28***	.28***	.21***	-.06
	$F(2, 441)$	29.91***	19.43***	19.49***	13.01***	.77
	R^2	.12	.08	.08	.06	.01
	<hr/>					
2. korak	spol	-.26***	-.01	-.04	.10*	.01
	dob	.18***	.26***	.26***	.22***	-.04
	neuroticizam	.02	-.15**	-.06	-.03	-.04
	ekstraverzija	-.10*	-.07	-.10*	-.15**	.16**
	otvorenost	.14**	.14**	.41***	.28***	.05
	savjesnost	.08	.00	.01	-.11*	-.19***
	ugodnost	.09	.03	.01	-.03	.07
	$F(7, 436)$	11.69***	8.68***	20.99***	10.91***	3.55***
	R^2	.16	.12	.25	.15	.05
	ΔR^2	.04**	.04**	.17***	.09***	.05***
<hr/>						
3. korak	spol	-.19***	-.01	-.04	.07	.07
	dob	.19***	.27***	.28***	.24***	-.03
	neuroticizam	-.03	-.15**	-.08	-.04	-.08
	ekstraverzija	-.14**	-.07	-.10*	-.12*	.12*
	otvorenost	.11*	.15**	.39***	.20***	.06
	savjesnost	.10*	.00	.02	-.11*	-.17**
	ugodnost	.06	.03	.00	-.03	.05
	ES	.21***	-.04	-.01	-.06	.11*
	KS	-.10*	-.01	.05	.19***	-.12*
	SP	.08	.04	.09*	.08	.10*
	$F(10, 433)$	11.36***	6.19***	15.31***	10.02***	3.99***
	R^2	.21	.13	.26	.19	.08
	ΔR^2	.05**	.003	.01	.04***	.03**

Napomena: Spol je kodiran 0 = žene, 1 = muškarci. Za sve su prediktore prikazani standardizirani koeficijenti (β). ES = emocionalno slušanje glazbe; KS = kognitivno slušanje glazbe; SP = slušanje glazbe u pozadini. * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

Rasprava

Ovo je istraživanje provedeno s ciljem provjere repliciraju li se strukture Modela glazbenih preferencija *MUSIC* (Rentfrow i sur., 2011) i Inventara motiva slušanja glazbe (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007) na uzorku mladih u Hrvatskoj. Osim toga, ispitane su povezanosti glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti. Dobiveni su rezultati raspravljani u tri cjeline u nastavku.

Glazbene preferencije i crte ličnosti

Provjerom petofaktorske strukture modela *MUSIC* na uzroku mladih u Hrvatskoj utvrđeno je da model nije bio prihvatljiv kad se u analizu uključilo svih 25 isječaka preuzetih iz Studije 3 Rentfrowa i suradnika (2011). Ipak, kad su se iz analize isključili isječki s najnižim faktorskim zasićenjima, a to su po jedan isječak iz dimenzija sofisticirane i nepretenciozne glazbe te dva iz dimenzije suvremene glazbe, relativno prihvatljiva petofaktorska struktura s uključenim 21 isječkom dobivena je i na ovom uzorku. Pri tome su pouzdanosti za svaku dimenziju bile zadovoljavajuće i kretale se od umjerenih do visokih. U dimenziji sofisticirane glazbe prikladna faktorska zasićenja imali su isječki koje povezuje glazbena baština (npr. umjetnička glazba, *jazz*), dok se izdvojio isječak modernijeg prizvuka ugođaja balade. Slično tome, u dimenziji nepretenciozne glazbe prikladna faktorska zasićenja imali su isječki koje odlikuje autentičnost izričaja koji karakterizira, primjerice, *rockabilly* i *country*, dok se izdvojio isječak modernijeg prizvuka ugođaja koji bi se mogao uklopiti u *rock*-baladu. Konačno, u dimenziji suvremene glazbe moguće je da su se dva isječka koja nisu imala prikladna faktorska zasićenja izdvojili zbog prizvuka koji više odgovara glazbi s kraja dvadesetog stoljeća, dok preostali isječki odgovaraju glazbi koja je danas popularna među mladima.

Dobivene povezanosti glazbenih preferencija i dimenzija ličnosti Petofaktorskog modela djelomično su u skladu s rezultatima dosadašnjih istraživanja. Naime, u skladu s nalazima metaanalize Schäfera i Melhornove (2017) ekstraverzija se i na ovom uzorku pokazala pozitivno povezanom s preferencijama prema suvremenoj glazbi. Bonneville-Roussy i suradnici (2013) taj su nalaz objasnili kroz povezanost karakteristika koje opisuju ekstraverte poput društvenosti, pozitivnog afekta i entuzijazma, s preferencijama prema zabavnoj glazbi i glazbi koja je prikladna za druženja. Osim toga, u ovom je istraživanju ekstraverzija bila nisko negativno povezana s preferencijama prema intenzivnoj glazbi. Takav je nalaz moguće objasniti kontrastom između karakteristika ekstraverata poput društvenosti i sklonosti doživljavanju zadovoljstva (Costa i McCrae, 1992) i karakteristikama intenzivne glazbe poput napetosti, buke, energičnosti, a moguće i agresivnosti. Budući da su u provedenom istraživanju sudjelovali mladi, oba je nalaza moguće interpretirati u kontekstu njihove sklonosti ka slušanju glazbe u slobodnom vremenu u društvu vršnjaka, na zabavama i zajedničkim druženjima koja za cilj imaju

provođenje vremena u opuštenoj i ugodnoj atmosferi. Za ostvarivanje takvih ciljeva, uvažavajući karakteristike ekstraverata, suvremena glazba je prikladnija.

Također se u skladu s nalazima Schäfera i Melhornove (2017) otvorenost pokazala pozitivno povezanom s preferencijama prema blagoj, intenzivnoj i sofisticiranoj glazbi. Iste nalaz su dobili i Bonneville-Roussy i suradnici (2013) te nadodali kako su prethodna istraživanja sugerirala da su sofisticirana i intenzivna glazba percipirane kao složene, a blaga i sofisticirana kao refleksivne, što su ujedno značajke koje karakteriziraju crtu otvorenosti (Rentfrow i sur., 2011, 2012). Osim navedenih povezanosti u ovom je istraživanju dobivena i pozitivna povezanost otvorenosti i preferencija prema nepretencioznoj glazbi, što nije u skladu s nalazima drugih istraživanjima u kojima je dobivena negativna povezanost otvorenosti i preferencija prema stilovima poput *countryja* i kantautorske glazbe (Langmeyer i sur., 2012; Rentfrow i Gosling, 2003; Zweigenhaft, 2008). Iako, neočekivano, iskazivanje preferencija i prema nepretencioznoj glazbi moguće je povezati s općenitom sklonošću otvorenih pojedinaca ka slušanju glazbe (Schäfer i Melhorn, 2017). Nepretenciozna glazba može biti prikladna pratnja brojnim aktivnostima i uklopiti se u kontekste u kojima mladi uobičajeno slušaju glazbu te tako pridonijeti ostvarenju različitih ciljeva slušanja glazbe koji ne moraju nužno biti povezani s refleksivnošću i potrebom za analitičkim slušanjem. Dobivene pozitivne povezanosti otvorenosti i različitih vrsta glazbe potvrđuju zaključak da osobe otvorene za iskustva karakterizira sklonost ka slušanju glazbe.

U skladu s prethodnim istraživanjima (Bonneville-Roussy i sur., 2013; Delsing i sur., 2008; George i sur., 2007; Langmeyer i sur., 2012; Rentfrow i Gosling, 2003) u ovom je istraživanju savjesnost bila nisko negativno povezana s preferencijama prema intenzivnoj glazbi. Bonneville-Roussy i suradnici (2013) takav su nalaz opravdali time da intenzivnu glazbu karakteriziraju distorzija, glasnoća, čvrstina izvedbe, pa čak i agresivni izričaj (Rentfrow i sur., 2011) zbog čega je savjesniji pojedinci ne preferiraju. Osim toga, savjesnost je u ovom istraživanju bila nisko negativno povezana s preferencijama prema suvremenoj glazbi, koja podrazumijeva stilove kao što su *rap*, *soul/r&b* i elektronička glazba. Navedene vrste glazbe karakteriziraju strukture koje ne moraju nužno biti jasno definirane, posebno kada se radi o izvođenju uživo i prilagođavanju izvedbe publici (npr. variranje teksta kod *rapa*, kombiniranje elemenata i slaganje strukture uživo kod elektroničke glazbe), zbog čega je moguće da je savjesni pojedinci, koje karakterizira sklonost ka redu, predvidljivosti i pouzdanosti, ne preferiraju.

Za razliku od rezultata metaanalize Schäfera i Melhornove (2017), koja upućuje na pozitivnu povezanost ugodnosti i nepretenciozne glazbe, u ovom je istraživanju dobivena pozitivna povezanost ugodnosti s preferencijama prema blagoj glazbi. Bonneville-Roussy i suradnici (2013) povezanost ugodnosti i preferencija prema nepretencioznoj glazbi povezuju s hipotezom prema kojoj pojedinci koje karakteriziraju ljubaznost, blagonaklonost prema drugim ljudima i toplina preferiraju glazbu koja je blagozvučna i nije upadljiva. Budući da blagu glazbu karakteriziraju

tiha dinamika, spor tempo, pravilnost, opuštajuće i jednostavne dionice (Rentfrow i sur., 2011), slično se objašnjenje može ponuditi i za povezanost dobivenu u ovom istraživanju.

Konačno, iako neočekivana, u ovom je istraživanju dobivena negativna povezanost neuroticizma i preferencija prema nepretencioznoj glazbi što može upućivati na to da emocionalno stabilnije osobe preferiraju glazbu koju se percipira kao opuštajuću i jednostavnu ili pravilnu, iskrenu i autentičnu poput *country*-glazbe (Rentfrow i sur., 2011).

Od svih navedenih povezanosti jedino je ona između otvorenosti i preferencija prema sofisticiranoj glazbi umjerena, dok su sve ostale niske. Kao što je već rečeno, niske do umjerene povezanosti uobičajeno se dobivaju u istraživanjima koja ispituju povezanost glazbenih preferencija i crta ličnosti (npr. Delsing i sur., 2008; Langmeyer i sur., 2012; Rentfrow i Gosling, 2003).

Motivi slušanja glazbe i crte ličnosti

Provjerom se trofaktorske strukture Inventara motiva slušanja glazbe pokazalo da je prikladnost modela na hrvatskom uzorku mladih zadovoljavajuća, pri čemu su pouzdanosti svake supskale umjerene. Takve su pouzdanosti većinom u skladu s onima dobivenima u prethodnim istraživanjima i na uzorcima iz različitih zemalja (npr. Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009), no upućuju na to kako bi Inventar motiva slušanja glazbe valjalo dalje razvijati i unaprijediti.

U ovom je istraživanju provjereno razlikuju li se motivi slušanja glazbe kod mladih muškaraca i žena. Dobiveno je da su žene motiviranije nego muškarci glazbu slušati emocionalno i u pozadini, dok su muškarci motiviraniji nego žene glazbu slušati kognitivno. Slični su obrasci rezultata dobiveni i u prethodnim istraživanjima (npr. Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic i sur., 2010; Vella i Mills, 2017). Kod ispitivanja povezanosti motiva slušanja glazbe i crta ličnosti spol i dob su kontrolirani.

Supskale Inventara motiva slušanja glazbe očekivano su se pokazale povezanima s crtama ličnosti. Korelacije su se pritom kretale od niskih do umjerenih. Pozitivna povezanost neuroticizma i emocionalnog slušanja glazbe dobivena u ovom istraživanju u skladu je s rezultatima prethodnih istraživanja (Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009; Chamorro-Premuzic i sur., 2012). Emocionalno slušanje glazbe odnosi se na namjerno upravljanje vlastitim emocijama biranjem glazbe ovisno o raspoloženju, a pokazuje se da osobe s višim neuroticizmom češće i radije koriste glazbu s ciljem regulacije i upravljanja emocijama, usmjeravajući se pritom više na sadržaj nego na strukturu skladbe (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007). Emocionalno nestabilnije osobe imaju više razine uzbuđenja i intenzivnije doživljavaju emocije, osobito ako su u pitanju one negativne (Costa i McCrae, 1992; Chamorro-Premuzic, Gomà-i-

Freixanet i sur., 2009), što za posljedicu ima potrebu za reguliranjem vlastitih emocija. Uslijed veće emocionalne osjetljivosti prema glazbi (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007), moguće je da pojedinci s višim neuroticizmom koriste glazbu kao medij za emocionalnu regulaciju, odnosno, angažiraju se u slušanju glazbe kako bi regulirali vlastita raspoloženja (Vella i Mills, 2017). U ovom je istraživanju dobivena i (niska) pozitivna povezanost neuroticizma i slušanja glazbe u pozadini. Pozadinska glazba može pomoći pojedincu prevladati dosadu, ublažiti uznemirenost ili otkloniti negativne misli vezane uz nedostatak intrinzične motivacije u svakodnevnim aktivnostima i slično (Chamorro-Premuzic i sur., 2012), što može biti potencijalno objašnjenje ove povezanosti.

Nadalje, ekstraverzija je u ovom istraživanju bila nisko negativno povezana s kognitivnim slušanjem glazbe, dok su korelacije s ostalim motivima slušanja glazbe izostale. Negativna povezanost s kognitivnim slušanjem glazbe dobivena je i u istraživanju Chamorro-Premuzica i suradnika (2012). Ovakva povezanost mogla bi sugerirati da će osobe koje su društvene, preferiraju aktivnost i imaju tendenciju doživljavati zadovoljstvo (Costa i McCrae, 1992) biti manje sklone analitički pristupiti slušanju glazbe, odnosno, uložiti trud i kognitivni angažman tijekom slušanja. Ipak, rezultati prethodnih istraživanja vrlo su nekonzistentni zbog čega je izvođenje zaključaka otežano. Naime, jedan je dio istraživanja izvijestio o pozitivnoj povezanosti ekstraverzije i emocionalnog slušanja glazbe (Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009), a drugi o negativnoj (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007). Također, u dijelu istraživanja ekstraverzija se pokazala pozitivno povezanom sa slušanjem glazbe u pozadini, što se objašnjava većom tolerancijom za pozadinske podražaje uslijed smanjene razine kortikalnog uzbuđenja. Chamorro-Premuzic i suradnici (Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009) zaključili su kako ekstraverzi glazbu slušaju da bi povećali vlastito uzbuđenje, odnosno ublažili monotonost zadataka. Ipak, u nekim istraživanjima (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic i sur., 2012; Vella i Mills, 2017), uključujući i ovo istraživanje, opisana povezanost nije dobivena.

Konačno, u ovom se istraživanju otvorenost pokazala pozitivno povezanom sa sva tri motiva slušanja glazbe. Potrebno je napomenuti da je jedina umjerena korelacija dobivena između otvorenosti i kognitivnog slušanja glazbe. Dosadašnja su istraživanja konzistentno upućivala na povezanost otvorenosti i kognitivnog slušanja glazbe i tu povezanost objasnila time da osobe zainteresirane za nova znanja i kontinuirano učenje, s izraženom osjetljivošću za umjetnost i estetiku, glazbu koriste racionalno i analitički, pritom osobito obraćajući pozornost na kvalitetu izvedbe ili strukturu skladbe koju slušaju (Chamorro-Premuzic i Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic, Gomà-i-Freixanet i sur., 2009; Chamorro-Premuzic i sur., 2010, 2012; Chamorro-Premuzic, Swami i sur., 2009). Takvo slušanje glazbe pojedincu omogućuje kreiranje kognitivno bogatih iskustava, što može biti zanimljivo osobama koje cijene kompleksnost glazbenih djela (Vella i Mills, 2017), a u skladu je s

nalazima Rentfrowa i Goslinga (2003), koji su pokazali da pojedinci s višom otvorenošću i većom znatiželjom češće preferiraju refleksivnu i kompleksnu glazbu. Povezanosti otvorenosti i emocionalnog slušanja glazbe te slušanja glazbe u pozadini ponovno odgovaraju nalazima koji su sugerirali da su otvoreniji pojedinci općenito skloniji slušati različite vrste glazbe (Schäfer i Melhorn, 2017), a ovo istraživanje upućuje i na to da su skloniji glazbu slušati iz različitih motiva.

Odnos glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti

U novije su se vrijeme u domeni istraživanja glazbenih preferencija ispitivale varijable koje bi povrh crta ličnosti mogle sudjelovati u objašnjenju varijance glazbenih preferencija. Korelacije motiva slušanja glazbe i crta ličnosti opisane u prethodnom poglavlju upućuju na vezu crta i ponašanja te upućuju na to da je opravdano pretpostaviti da različiti načini na koje pojedinci pristupaju slušanju glazbe u svakodnevnom životu mogu predviđati preferencije prema određenim vrstama glazbe.

U ovom su istraživanju motivi slušanja glazbe sudjelovali u objašnjenju varijance preferencija prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi povrh crta ličnosti. Od kontrolnih varijabli unesenih u prvom koraku, spol je predviđao preferencije prema blagoj i intenzivnoj glazbi, pri čemu su žene preferirale blagu, a muškarci intenzivnu glazbu. Iako općenito utjecaj spola na glazbene preferencije nije osobito izražen (Schäfer i Melhorn, 2017), u literaturi se nailazi na nalaz da muškarci preferiraju intenzivnu glazbu i/ili da žene izražavaju više preferencije prema konvencionalnijim vrstama glazbe (npr. Clark i Giacomantonio, 2013; Reić Ercegovac i Dobrota, 2011; Vella i Mills, 2017). Potrebno je napomenuti da spol prestaje biti prediktorom preferencija prema intenzivnoj glazbi kad se u analizu povrh crta ličnosti uključe i motivi slušanja glazbe. Dob je bila pozitivan prediktor preferencija prema svim vrstama glazbe osim prema suvremenoj glazbi što znači da su stariji ispitanici općenito izražavali veće preferencije. Takav je nalaz djelomično u skladu s nalazom Bonneville-Roussy i suradnika (2013) prema kojem se glazbene preferencije uglavnom učvršćuju u mlađoj odrasloj dobi. Očekivano, u ovom su istraživanju crte ličnosti pridonijele objašnjenju varijance svih glazbenih preferencija povrh dobi i spola, a kao samostalni prediktori uglavnom su se istaknule otvorenost i ekstraverzija što je u skladu s prethodnim istraživanjima (Delsing i sur., 2008; Langmeyer i sur., 2012; Reić Ercegovac i Dobrota, 2011; Rentfrow i Gosling, 2003; Zweigenhaft, 2008).

Ako se preferencije prema pojedinoj vrsti glazbe sagledaju zasebno, uočava se da je otvorenost bila pozitivan, a ekstraverzija negativan prediktor preferencija prema blagoj i prema sofisticiranoj glazbi. U sljedećem se koraku i savjesnost izdvojila kao pozitivan prediktor preferencije prema blagoj glazbi, a povrh crta ličnosti, motivi slušanja glazbe dodatno su objasnili preferencije prema takvoj glazbi. Očekivano, emocionalno se slušanje izdvojilo kao pozitivan prediktor u skladu s nalazima

Chamorro-Premuzica i suradnika (2010), a karakteristike blage glazbe kao što su spora i tiha, romantična, opuštajuća, neagresivna i tužna (Rentfrow i sur., 2011) mogu objasniti tu povezanost. Također, očekivano, i u skladu s nalazima Getz i suradnika (2014), i kognitivno se slušanje izdvojilo kao prediktor preferencija prema blagoj glazbi, no negativan. Iako blagu glazbu karakteriziraju jednostavne, ali istovremeno i dionice o kojima se može promišljati (Rentfrow i sur., 2011), dobiveni rezultati upućuju na to da će motivi slušanja takve glazbe prije biti povezani s regulacijom raspoloženja ili vlastitim opuštanjem nego s analiziranjem glazbene strukture ili kvalitete izvedbe.

Motivi slušanja glazbe nisu pridonijeli objašnjenju varijance preferencija prema sofisticiranoj glazbi povrh crta ličnosti. U skladu s rezultatima istraživanja Chamorro-Premuzica i suradnika (2010), kognitivno slušanje ni u ovom istraživanju nije predviđalo preferencije prema sofisticiranoj glazbi. S druge strane, Getz i suradnici (2014) pokazali su da su kognitivno slušanje glazbe i slušanje glazbe u pozadini predviđali preferencije prema kompleksnoj i refleksivnoj glazbi povrh optimizma, stresa i glazbenog obrazovanja. U ovom istraživanju, u kojem su u odnos dovedene dimenzije ličnosti Petofaktorskog modela i motivi slušanja glazbe, otvorenost se očekivano pokazala ključnim pozitivnim prediktorom preferencija prema sofisticiranoj glazbi, a kognitivno slušanje nije dodatno pridonijelo objašnjenju varijance iako je iz korelacijskih analiza razvidno da su preferencije prema sofisticiranoj glazbi i kognitivno slušanje glazbe pozitivno povezani. Osim navedenoga, u ovom se istraživanju ekstraverzija pokazala negativnim prediktorom preferencija prema sofisticiranoj glazbi.

Suprotno očekivanjima i nalazima Getz i suradnika (2014) motivi slušanja glazbe nisu pridonijeli objašnjenju varijance povrh crta ličnosti kod preferencija prema nepretencioznoj glazbi, a od crta ličnosti otvorenost se istaknula kao pozitivan prediktor, a neuroticizam kao negativan prediktor.

Nadalje, od crta ličnosti preferenciju prema intenzivnoj glazbi pozitivno je predviđala otvorenost, dok su ekstraverzija i savjesnost bile negativni prediktori iste preferencije. Motivi slušanja glazbe pridonijeli su objašnjenju varijance preferencija prema intenzivnoj glazbi, a kognitivno slušanje glazbe istaknulo se kao značajan pozitivni prediktor u skladu s očekivanjima i u skladu s nalazima Getz i suradnika (2004). Kako navedeni autori navode, moguće je da je ova povezanost rezultat toga što su pojedini podstilovi *rock*, *heavy metal* i alternativne glazbe tehnički zahtjevni za izvođenje te zanimljivi za izučavanje i analiziranje vještine izvođača.

Konačno, od crta ličnosti preferencije prema suvremenoj glazbi pozitivno je predviđala ekstraverzija, dok je savjesnost bila negativan prediktor. Povrh crta ličnosti motivi slušanja glazbe pridonijeli su objašnjenju varijance, a neočekivano, sva su tri motiva slušanja glazbe pritom bila značajni prediktori. Preciznije, emocionalno i pozadinsko slušanje glazbe bili su pozitivni prediktori, a kognitivno slušanje negativan prediktor. Nalaz da je kognitivno slušanje negativan prediktor preferencija prema suvremenoj glazbi u skladu je s očekivanjima i odgovara nalazu

Getz i suradnika (2014). Naime, suvremena glazba uglavnom je ritmična i plesna (npr. *rap*, *soul/r&b*, elektronička glazba) i nije osobito prikladna za analitičko slušanje. S druge strane, pozitivne povezanosti ostalih dvaju motiva slušanja glazbe moguće odražavaju to da su mladi motiviraniji slušati suvremenu glazbu i kao pozadinsku i s ciljem regulacije emocije jer im je dostupna i bliska. Naime, pokazuje se da važnost koju mladi pridaju glazbi tijekom adolescencije i mlađe odrasle dobi rezultira time da se preferencije prema glazbenim stilovima koji su popularni ili prisutni u to doba održavaju i kasnije tijekom života (Holbrook i Schindler, 1989).

U ovom su istraživanju djelomično potvrđeni nalazi da motivi slušanja glazbe objašnjavaju glazbene preferencije povrh crta ličnosti, no određena nekonzistentnost u dobivenim rezultatima upućuje na potrebu za daljnjim istraživanjima. Potrebno je primijetiti da su ukupne količine objašnjene varijance iznosile 8 % za suvremenu, 11 % za nepretencioznu, 19 % za intenzivnu, 21 % za blagu i 26 % za sofisticiranu glazbu, što ostavlja otvorenim pitanje što još sudjeluje u objašnjenju glazbenih preferencija.

Zaključno, nekoliko je ključnih nalaza ovog istraživanja. Petofaktorska struktura modela *MUSIC* s uključenim 21 glazbenim isječkom može se smatrati relativno prikladnom i na uzorku mladih u Hrvatskoj. Također, zadovoljavajuća je i trofaktorska struktura Inventara motiva slušanja glazbe, a očekivane povezanosti glazbenih preferencija i motiva slušanja glazbe s crtama ličnosti većinom su replicirane. Osim toga, pokazano je da motivi slušanja glazbe sudjeluju u objašnjenju preferencija prema blagoj, intenzivnoj i suvremenoj glazbi povrh crta ličnosti.

Budući da su glazbene preferencije u Hrvatskoj još uvijek nedovoljno istražene, ovim je istraživanjem proširen raspon podražajnog materijala, a time i postupaka istraživanja, koje je moguće koristiti u tom kontekstu. Zadovoljavajuća replikabilnost modela *MUSIC* opravdava ispitivanje preferencija procjenjivanjem svidanja glazbenih isječaka. Ispitivanje glazbenih preferencija pomoću glazbenih isječaka omogućuje da svi ispitanici koji sudjeluju u istraživanju podjednako kompetentno procijene sviđa li im se neki glazbeni isječak jer za takvu procjenu nije nužno poznavati pojedini glazbeni stil ni znati kako se on zove. Osim što bi korištenje ovog pristupa glazbenim preferencijama olakšalo usporedbu rezultata dobivenih u različitim istraživanjima unutar jedne ili između više kultura, olakšalo bi i usporedbe kod ispitivanja uzoraka različite dobi. Naime, zanimljivo bi bilo usporediti glazbene preferencije srednjoškolaca i studenata, a korištenje glazbenih isječaka omogućuje i mlađim ispitanicima jednostavno procjenjivanje svidanja bez potrebe za objašnjavanjem što uključuju oni glazbeni stilovi koje oni potencijalno ne poznaju ili nedovoljno poznaju. Ipak, ograničenje modela *MUSIC* stoji u tome da obuhvaća zapadnjačku glazbu i izostavlja glazbene stilove koji su dodatno prisutni u nekim kulturama. U skladu s time, ovim su istraživanjem zanemarene preferencije prema glazbi koja je popularna među mladima u Hrvatskoj poput turbofolka i domaće zabavne glazbe.

Uzorak mladih koji su sudjelovali u ovom istraživanju nije bio slučajan i zbog toga je poželjno provjeriti replicira li se struktura modela *MUSIC* i na drugim uzorcima mladih. Osim toga, u buduća bi istraživanja valjalo uključiti ispitanike različite životne dobi te detaljnije ispitati dobne razlike. Istraživanje povezanosti glazbenih preferencija, motiva slušanja glazbe i crta ličnosti još su uvijek malobrojna kao i istraživanja koja su ispitala dodatne faktore koji bi mogli određivati glazbene preferencije. U budućim bi istraživanjima valjalo stoga istražiti i utjecaj navika slušanja glazbe i funkcija koje glazba ima za pojedinca (Sloboda, 1999; Sloboda, Lamont i Greasley, 2009; Wöllner, Ginsborg i Williamon, 2011), situacijskih faktora koji djeluju na preferencije (Shäfer, 2016; Schäfer i Melhorn, 2017) te glazbenog obrazovanja, znanja i vještina (Getz i sur., 2014). Posebno bi zanimljivo bilo usporediti uzorke ispitanika s glazbenim obrazovanjem i bez glazbenog obrazovanja različite dobi te ispitati kako se navike slušanja glazbe i glazbene preferencije mijenjaju ovisno o eksplicitno stečenom glazbenom znanju te nakupljenom iskustvu izvođenja i/ili stvaranja glazbe, osobito vezano uz odabir konteksta za analitičko slušanje glazbe.

Literatura

- Behne, K.-E. (1997). The development of "Musikerleben" in adolescence: How and why young people listen to music. U: I. Deliège i J. Sloboda (Ur.), *Perception and cognition of music* (str. 143-159). Hove, England: Psychology Press/Erlbaum (UK) Taylor & Francis.
- Benet-Martinez, V. i John, O. P. (1998). Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750. doi:10.1037/0022-3514.75.3.729
- Bonneville-Roussy, A., Rentfrow, P. J., Xu, K. M. i Potter, J. (2013). Music through the ages: Trends in musical attitudes and preferences from adolescence through middle adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105, 703-717. doi:10.1037/a0033770
- Bollen, K. i Long, J. (1993). Introduction. U: K. Bollen i J. Long (Ur.), *Testing structural equation models* (str. 1-9). Newbury Park: Sage.
- Cattell, R. B. i Anderson, J. C. (1953). The measurement of personality and behavior disorders by the I.P.A.T. Music Preference Test. *Journal of Applied Psychology*, 37, 446-454. doi:10.1037/h0056224
- Chamorro-Premuzic, T., Fagan, P. i Furnham, A. (2010). Personality and uses of music as predictors of preferences for music consensually classified as happy, sad, complex, and social. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 4(4), 205-213. doi:10.1037/a0019210

- Chamorro-Premuzic, T. i Furnham, A. (2007). Personality and music: Can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98(2), 175-185. doi:10.1348/000712606X111177
- Chamorro-Premuzic, T., Gomà-i-Freixanet, M., Furnham, A. i Muro, A. (2009). Personality, self-estimated intelligence and uses of music: A Spanish replication and extension using structural equation modelling. *Psychology of Aesthetics, Creativity and the Arts*, 3, 149-155. doi:10.1037/a0015342
- Chamorro-Premuzic, T., Swami, V. i Cermakova, B. (2012). Individual differences in music consumption are predicted by uses of music and age rather than emotional intelligence, neuroticism, extraversion or openness. *Psychology of Music*, 40(3), 285-300. doi:10.1177/0305735610381591
- Chamorro-Premuzic, T., Swami, V., Furnham, A. i Maakip, I. (2009). The Big Five personality traits and music: A replication in Malaysia using structural equation modelling. *Journal of Individual Differences*, 30, 20-27. doi:10.1027/1614-0001.30.1.20
- Clark, S. S. i Giacomantonio, S. G. (2013). Music preferences and empathy: Toward predicting prosocial behavior. *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 23(3), 177-186. doi:10.1037/a0034882
- Colley, A. (2008). Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38, 2039-2055. doi:10.1111/j.1559-1816.2008.00379.x
- Costa, P. T. Jr. i McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO personality inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-factor inventory (NEO-FFI): Professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Delsing, M. J. M. H., ter Bogt, T. F. M., Engels, R. C. M. E. i Meeus, W. H. J. (2008). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality*, 22, 109-130. doi:10.1002/per.665
- Dunn, P. G., de Ruyter, B. i Bouwhuis, D. G. (2011). Toward a better understanding of the relation between music preference, listening behavior, and personality. *Psychology of Music*, 40, 411-428. doi:10.1177/0305735610388897
- George, D., Stickle, K., Rachid, F. i Wopnford, A. (2007). The association between types of music enjoyed and cognitive, behavioral, and personality factors of those who listen. *Psychomusicology*, 19, 32-56. doi:10.1037/h0094035
- Getz, L. M., Marks, S. i Roy, M. (2014). The influence of stress, optimism, and music training on music uses and preferences. *Psychology of Music*, 42(1), 71-85. doi:10.1177/0305735612456727
- Greenberg, D. M., Kosinski, M., Stillwell, D. J., Monteiro, B. L., Levitin, D. J. i Rentfrow, P. J. (2016). The song is you: Preferences for musical attribute dimensions reflects personality. *Social Psychological and Personality Science*, 7(6), 597-605. doi:10.1177/1948550616641473

- Habe, K., Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2018). The structure of musical preferences of youth: Cross-cultural perspective. *Musicological Annual*, 54(1), 141-156. doi:10.4312/mz.54.1.141-156
- Holbrook, M. B. i Schindler, R. M. (1989). Some exploratory findings on the development of musical tastes. *Journal of Consumer Research*, 16(1), 119-124. doi:10.1086/209200
- Hu, L. i Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3(4), 424-453. doi:10.1037/1082-989x.3.4.424
- Kardum, I., Gračanin, A. i Hudek-Knežević, J. (2006). Odnos crta ličnosti i stilova privrženosti s različitim aspektima seksualnosti kod žena i muškaraca. *Psihologijske teme*, 15, 101-128.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Langmeyer, A., Guglhör-Rudan, A. i Tarnai, C. (2012). What do music preferences reveal about personality? A cross-cultural replication using self-ratings and ratings of music samples. *Journal of Individual Differences* 33, 119-30. doi:10.1027/1614-0001/a000082
- Nave, G., Minxha, J., Greenberg, D. M., Kosinski, M., Stillwell, D. i Rentfrow, J. (2018). Musical preferences predict personality: Evidence from active listening and Facebook likes. *Psychological Science*, 29(7), 1145-1158. doi:10.17863/CAM.21182
- North, A. C., Hargreaves, D. J. i O'Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 255-272. doi:10.1348/000709900158083
- Pavlović, T., Benaković, T., Prpa, M. i Wertag, A. (2017). Povezanost glazbenih preferencija s osobnim vrijednostima te crtama ličnosti. *Društvena istraživanja*, 26(3), 405-427. doi:10.5559/di.26.3.05
- Reić Ercegovac, I. i Dobrota, S. (2011). Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskoga modela. *Psihologijske teme*, 20(1), 47-66.
- Rentfrow, P. J. i Gosling, S. D. (2003). The do-re-mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1236-1256. doi:10.1037/0022-3514.84.6.1236
- Rentfrow, P. J. i Gosling, S. D. (2006). Message in a ballad: The role of music preferences in interpersonal perception. *Psychological Science*, 17, 236-242. doi:10.1111/j.1467-9280.2006.01691.x
- Rentfrow, P. J. i Gosling, S. D. (2007). The content and validity of stereotypes about fans of 14 music genres. *Psychology of Music*, 35, 306-326. doi:10.1177/0305735607070382
- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R. i Levitin, D. J. (2011). The structure of musical preferences: A five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(6), 1139-1157. doi:10.1037/a0022406

- Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R., Stillwell, D. J., Kosinski, M., Gosling, S. D. i Levitin, D. J. (2012). The song remains the same: A replication and extension of the MUSIC model. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 30(2), 161-185. doi:10.1525/mp.2012.30.2.161
- Schäfer, T. (2016). The goals and effects of music listening and their relationship to the strength of music preference. *PLoS ONE*, 11(3), e0151634. doi:10.1371/journal.pone.0151634
- Schäfer, T. i Mehlhorn, C. (2017). Can personality traits predict musical style preferences? A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 116, 265-273. doi:10.1016/j.paid.2017.04.061
- Schäfer, T. i Sedlmeier, P. (2009). From the functions of music to music preference. *Psychology of Music*, 37, 279-300. doi:10.1177/0305735608097247
- Schellenberg, E. G., Peretz, I. i Vieillard, S. (2008). Liking for happy and sad sounding music: Effects of exposure. *Cognition & Emotion*, 22, 218-237. doi:10.1080/02699930701350753
- Sloboda, J. A. (1999). Everyday uses of music listening: A preliminary study. U: S. W. Yi (Ur.), *Music, mind and science* (str. 354-369). Seoul: Western Music Research Institute.
- Sloboda, J. A., Lamont, A. M. i Greasley, A. E. (2009). Choosing to hear music: Motivation, process, and effect. U: S. Hallam, I. Cross i M. Thaut (Ur.), *The Oxford handbook of music psychology* (str. 431-440). Oxford: Oxford University Press.
- Tekman, H. G. i Hortaçsu, N. (2002). Music and social identity: Stylistic identification as a response to musical style. *International Journal of Psychology*, 37, 277-285. doi:10.1080/00207590244000043
- Upadhyay, D. K., Shukla, R., Tripathi, V. N. i Agrawal, M. (2017). Exploring the nature of music engagement and its relation to personality among young adults. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(4), 484-496. doi:10.1080/02673843.2016.1245150
- Vella, E. J. i Mills, G. (2017). Personality, uses of music, and music preference: The influence of openness to experience and extraversion. *Psychology of Music*, 45(3), 338-354. doi:10.1177/0305735616658957
- Wöllner, C., Ginsborg, J. i Williamon, A. (2011). Music researchers' musical engagement. *Psychology of Music*, 39(3), 364-382. doi:10.1177/0305735610381592
- Zweigenhaft, R. L. (2008). A do re mi encore: A closer look at the personality correlates of music preferences. *Journal of Individual Differences*, 29, 45-55. doi:10.1027/1614-0001.29.1.45

Musical Preferences according to the *MUSIC* Model: Relationships with Uses of Music and Personality Traits

Abstract

This study aimed to examine whether the five-factor structure of the *MUSIC* model (Rentfrow, Goldberg, & Levitin, 2011) including dimensions that reflect preferences for Mellow, Unpretentious, Sophisticated, Intense and Contemporary music replicates in a Croatian sample. Furthermore, the study aimed to examine the replicability of the three-factor structure of the *Uses of Music Inventory (UMI)* (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007) including emotional, cognitive and background uses of music. Relationships between music preferences, uses of music and personality traits were investigated. In the first part of the study, in a sample of 457 participants (74.2 % female, $M_{age} = 20.27$ years) we administered the *Uses of Music Inventory* and the *Big Five Inventory (BFI)* (Benet-Martinez & John, 1998). In the second part of the study, participants judged their liking of 25 excerpts of music (Rentfrow et al., 2011). The results showed the replicability of the five-factor *MUSIC* model when 21 excerpts of music are included in the analysis. The results showed the replicability of the three-factor structure of the *Uses of music inventory*, too. Relationships between music preferences, as well as between uses of music and personality traits were mainly confirmed. Personality traits explained music preference variances above age and gender, with openness to experience and extraversion being significant predictors. Uses of music additionally explained preferences for Mellow, Intense and Contemporary music only. Higher levels of emotional use of music and lower levels of cognitive use of music predicted increased preferences for Mellow music. Higher levels of cognitive use of music predicted increased preferences for Intense music. Lower levels of cognitive use of music and higher levels of emotional and background uses of music predicted preferences for Contemporary music.

Keywords: music preferences, *MUSIC* model, excerpts of music, uses of music, personality

Primljeno: 1.8.2019.